

Gosod arwyneb newydd i'r ysgwydd

*Mae arweiniad
Techlechydd NICE
yn rhoi cyngor i'r
GIG ar pryd a sut y
gellir defnyddio
triniaethau
llawfeddygol
newydd mewn arfer
clinigol.*

Mae'r daflen hon yn ymwneud â phryd a sut y gellir gosod arwyneb newydd i'r ysgwydd yn y GIG i drin pobl ag arthritid yr ysgwydd neu gyflwr arall sy'n golygu bod angen gosod ysgwydd newydd. Mae'n egluro'r canllawiau (cyngor) gan NICE (y Sefydliad Cenedlaethol dros lechyd a Rhagoriaeth Glinigol).

Mae arweiniad Techlechydd yn gwneud argymhellion ar ddiogelwch triniaeth a pha mor dda y mae'n gweithio. Mae ymyriad yn brawf, triniaeth neu lawdriniaeth sy'n cynnwys torri neu wneud twll yn y croen, neu endosgop i edrych y tu mewn i'r corff, neu ffynonellau ynni fel pelydrau-X, gwres neu uwchsain. Nid yw'r canllawiau yn cynnwys p'un a ddylai'r GIG ariannu'r driniaeth ai peidio. Gwneir penderfyniadau ynglŷn ag arian gan gyrff lleol y GIG (ymddiriedolaethau gofal sylfaenol ac ymddiriedolaethau ysbyty) ar ôl ystyried pa mor dda y mae'r driniaeth yn gweithio a ph'un a yw'n darparu gwerth am arian i'r GIG.

Mae NICE wedi paratoi'r canllawiau hyn gan fod y driniaeth yn eithaf newydd. Golyga hyn nad oes llawer o wybodaeth ar gael hyd yma am ba mor dda mae'n gweithio, pa mor ddiogel ydyw a pha gleifion fydd yn cael y budd mwyaf ohoni.

Ysgrifennwyd y daflen hon i helpu pobl y cynigiwyd y driniaeth hon iddynt fel y gallant benderfynu p'un a ddylent gytuno (cydsynio) iddi ai peidio. Nid yw'n disgrifio arthritid yr ysgwydd na'r driniaeth yn fanwl - dylai aelod o'ch tîm gofal iechyd hefyd roi gwybodaeth lawn a chynghori chi ar y rhain. Mae'r daflen yn cynnwys rhai cwestiynau y gallech fod am eu gofyn i'ch meddyg i'ch helpu i ddod i benderfyniad. Ceir rhai ffynonellau gwybodaeth a chymorth pellach ar dudalen 7.

Beth mae NICE wedi'i ddweud?

Gellir cynnig y driniaeth hon yn rheolaidd fel opsiwn triniaeth i bobl ag arthritis yr ysgwydd cyn belled â bod meddygon yn siŵr:

- bod y claf yn deall beth mae'n ei olygu a'i fod yn cytuno i gael y driniaeth, ac
- y caiff canlyniadau'r driniaeth eu monitro.

Efallai nad hon yw'r unig driniaeth bosibl ar gyfer arthritis yr ysgwydd. Dylai eich tîm gofal iechyd siarad â chi ynghylch p'un a yw'n addas i chi a pha opsiynau triniaeth eraill sydd ar gael.

Gosod arwyneb newydd i'r ysgwydd

Yr enw meddygol am y driniaeth hon yw 'arthroplasteg arwyneb newydd i'r ysgwydd' neu 'Shoulder resurfacing arthroplasty' yn Saesneg. Mae arthroplasteg yn golygu cymalffurfiad neu drwsio'r cymal â llawdriniaeth.

Ni chaiff y driniaeth ei disgrifio'n fanwl yma - siaradwch â'ch arbenigwr i gael disgrifiad llawn.

Mae pobl ag arthritis yr ysgwydd yn aml yn teimlo poen, ynghyd â lleihad yng ngallu'r cymal i symud a'u hansawdd bywyd. Defnyddir therapi corfforol, cyffuriau (poenladdwyr a thabledi gwrthlidiol, geliau neu eli) a phigiadau steroid i'w drin, yn dibynnu ar yr hyn sy'n ei achosi. Os yw'r symptomau'n ddifrifol yna mae opsiynau llawdriniaeth ar gael, gan gynnwys tynnu'r rhannau sydd wedi'u niweidio yng nghymal yr ysgwydd a gosod cymal artiffisial newydd (gosod ysgwydd newydd), neu ymasiad yr ysgwydd, sef triniaeth i sefydlogi'r cymal.

Dim ond arwynebau sydd wedi'u niweidio a gaiff eu tynnu yn ystod llawdriniaeth i osod arwyneb newydd i'r ysgwydd, nid cymal yr ysgwydd i gyd. Gyda'r claf o dan anesthetig cyffredinol, neu anesthetig lleol a roddir ynghyd â chyffur tawelu yn aml, caiff arwynebau'r cymal ar ben yr hwmerws (asgwrn rhan uchaf y fraich sy'n ffurfio rhan o gymal yr ysgwydd) sydd wedi'u niweidio eu llyfnu er mwyn adfer eu siâp gwreiddiol. Gosodir cap ar y cymal drwy ddefnyddio arwyneb cymal artiffisial, a osodir yn gadarn ar flaen yr asgwrn a defnyddir peg yng nghefn yr arwyneb artiffisial i'w gadw yn ei le. Gosodir y peg yn sownd mewn twll a gaiff ei ddrilio i mewn i'r asgwrn. Defnyddir darnau sbâr o asgwrn yn aml er mwyn helpu i gadw'r arwyneb yn ei le.

Beth mae hyn yn ei olygu i mi?

Mae NICE wedi dweud bod y driniaeth hon yn ddigon diogel a'i bod yn gweithio'n ddigon da i'w defnyddio yn y GIG. Os yw eich meddyg yn credu bod gosod arwyneb newydd i'r ysgwydd yn driniaeth addas i chi, dylai sicrhau eich bod yn deall y manteision a'r risgiau o hyd cyn gofyn i chi gytuno i'r driniaeth.

Efallai y byddwch am ofyn y cwestiynau isod

- Beth yn union yw'r driniaeth hon?
- Beth yw'r manteision posibl?
- Beth yw'r tebygolrwydd y bydd y manteision hynny yn berthnasol i mi? A allai'r driniaeth wneud i mi deimlo'n waeth?
- A oes triniaethau eraill ar gael?
- Beth yw risgiau'r driniaeth?
- A yw'r risgiau'n fach neu'n ddifrifol? Pa mor debygol ydyw y byddant yn digwydd?
- Pa ofal y bydd ei angen arnaf ar ôl y llawdriniaeth?
- Beth fydd yn digwydd os aiff rhywbeth o'i le?
- Beth allai ddigwydd os na chaf y driniaeth?

*Gallech ddewis cael
y driniaeth hon, cael
triniaeth wahanol,
neu beidio â chael
triniaeth
o gwbl.*

Crynodeb o fanteision a risgiau posibl

Isod ceir disgrifiad bras o rai o'r manteision a'r risgiau a welwyd yn yr astudiaethau a ystyriwyd gan NICE. Edrychodd NICE ar saith astudiaeth o'r driniaeth hon.

Pa mor dda y mae'r driniaeth yn gweithio?

Edrychodd sawl astudiaeth ar weithrediad yr ysgwydd ac ar boen. Mewn astudiaeth o 69 o gleifion, gwnaeth gweithrediad yr ysgwydd wella o 40% cyn y driniaeth i 91% ar ôl 4.4 mlynedd, ac mewn astudiaeth arall o 94 o gleifion, gwnaeth gweithrediad yr ysgwydd wella o 24% i 75% ar ôl 6.8 mlynedd.

Dangosodd un astudiaeth o 44 o gleifion a oedd yn cymharu'r llawdriniaeth i osod arwyneb newydd i'r ysgwydd â llawdriniaeth i osod ysgwydd newydd fod y gwelliant yn y ddau grŵp yr un fath ar ôl 12 mis. Mewn astudiaeth o 70 o gleifion, gwnaeth y ganran â phoen difrifol leihau o 93% cyn y llawdriniaeth i 6% bedair blynedd ar ei hôl, a nododd astudiaeth o 62 o gleifion fod 96% o ysgwyddau naill ai 'llawer yn well' neu'n 'well' hyd at 6.5 mlynedd ar ôl y driniaeth.

Dangosodd yr astudiaeth gymharol o 44 o gleifion y bu angen gosod ysgwydd gyfan newydd yn achos dau glaf allan o 22 a gafodd arwyneb newydd i'r ysgwydd yn wreiddiol. Dywedodd dwy astudiaeth arall hefyd y bu'n rhaid cynnal llawdriniaeth bellach i osod arwyneb newydd mewn rhai cleifion. Digwyddodd hyn i chwe chlaf yn yr astudiaeth o 94 o gleifion (oherwydd problemau â'r rhan artiffisial newydd) ac mewn un claf yn yr astudiaeth o 62 (oherwydd poen cyson). Fodd bynnag, nododd astudiaethau o 70 a 69 o gleifion nad oedd angen llawdriniaeth bellach ar unrhyw glaf hyd at bedair blynedd ar ôl y driniaeth.

Yn ogystal ag edrych ar yr astudiaethau hyn, gofynnodd NICE am farn cynghorwyr arbenigol hefyd. Mae'r cynghorwyr hyn yn arbenigwyr clinigol yn y maes hwn o feddygaeth. Dywedodd y cynghorwyr mai'r

Gwybodaeth am arweiniad Techlechyd NICE 227

ffactorau llwyddiant yw lleddfu poen, ystod o symudiadau, ansawdd bywyd a ph'un a fydd angen llawdriniaeth bellach.

Risgiau a phroblemau posibl

Bu'n rhaid tynnu arwyneb newydd y cymal mewn dau glaf yn yr astudiaeth o 94 (un oherwydd haint ac un am i'r cymal lacio). Hefyd yn yr astudiaeth hon, datblygodd un claf myositis ossificans (asgwrneiddiad), sef cyflwr anarferol lle mae asgwrn yn ffurfio y tu mewn i gyhyr.

Yn ogystal ag edrych ar yr astudiaethau hyn, gofynnodd NICE am farn cynghorwyr arbenigol hefyd. Mae'r cynghorwyr hyn yn arbenigwyr clinigol yn y maes hwn o feddygaeth. Dywedodd y cynghorwyr fod problemau posibl yn cynnwys arwyneb newydd y cymal yn llacio a phroblemau eraill yn ymwneud â'r arwyneb newydd. Gallai problemau eraill, mewn egwyddor, gynnwys haint, niwed i'r nerfau, thrombosis gwythïen-ddofn, asgwrn yn torri, methiant a fydd yn galw am ailadrodd y llawdriniaeth, ac anystwythder yn y cymal.

Rhagor o wybodaeth am arthritis yr ysgwydd

Gall NHS Choices (www.nhsdirect.wales.nhs.uk) fod yn fan da i gael gwybod mwy. Efallai y gall eich gwasanaeth cyngor a chysylltiadau cleifion (a elwir yn 'PALS' fel arfer) lleol roi gwybodaeth a chymorth pellach i chi. I gael manylion am holl ganllawiau NICE ar arthritis, ewch i'n gwefan yn www.nice.org.uk

NICE

Mae NICE yn llunio canllawiau (cyngor) i'r GIG ynglŷn ag atal, canfod a thrin gwahanol gyflyrau meddygol. Ysgrifennir y canllawiau gan arbenigwyr annibynnol gan gynnwys gweithwyr gofal iechyd proffesiynol a phobl sy'n cynrychioli cleifion a gofalwyr. Maent yn ystyried pa mor dda y mae ymyriad yn gweithio a pha mor ddiogel ydyw, ac yn gofyn barn cynghorwyr arbenigol. Mae'r arweiniad Techlechydd yn berthnasol i'r GIG cyfan yng Nghymru, Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon. Disgwylir i staff sy'n gweithio yn y GIG ddilyn y canllawiau hyn.

I gael rhagor o wybodaeth am NICE, ei waith a sut mae'n gwneud penderfyniadau, ewch i www.nice.org.uk/aboutguidance

Mae'r daflen hon yn ymwneud ag 'Arthroplasteg arwyneb newydd i'r ysgwydd'. Mae'r daflen hon a'r canllawiau llawn a anelir at weithwyr gofal iechyd proffesiynol ar gael yn www.nice.org.uk/guidance/HTG227

Rydym yn annog sefydliadau gwirfoddol, sefydliadau'r GIG a chlinigwyr i ddefnyddio testun o'r llyfryn hwn yn eu gwybodaeth eu hunain am y driniaeth hon.

National Institute for Health and Clinical Excellence

MidCity Place, 71 High Holborn, London, WC1V 6NA; www.nice.org.uk

ISBN 978-1-4731-8196-0

N2289 1P July 10

© National Institute for Health and Clinical Excellence, 2010. All rights reserved. This material may be freely reproduced for educational and not-for-profit purposes. No reproduction by or for commercial organisations, or for commercial purposes, is allowed without the express written permission of NICE.